

Bedömningsmall för kontorsrevisioner

Sveriges regioner

Version II: 2020-02-09

Om bedömningsmallen

Denna bedömningsmall är ett stöddokument för revisorer vid uppföljning av kontraktsvillkoren avseende hållbara leveranskedjor på uppdrag av Sveriges regioner inom ramen för den nationella samordningen för hållbar upphandling. Mallen är strukturerad i enlighet med regionernas egenformulär för rapportering¹ och ska användas av revisorn eller den person som genomför revisionen som en vägledning i bedömningen av leverantörens policyer och rutiner. Syftet med den här mallen är att få en standardiserad bedömning av leverantörerna på nationell nivå, för att säkerställa att leverantörerna bedöms likvärdigt inom ramen för den nationella samordningen för hållbar offentlig upphandling.

Bedömningsmallen ska ses som en vägledning och den är därför inte fullständig. Det kan förekomma andra scenarier än de som finns med här nedan, och det är i slutändan revisorn som gör den slutgiltiga bedömningen. Kontakta [det nationella kansliet](#)² för hållbar upphandling vid eventuella frågor.

Definitioner

”Grundläggande villkor”: De kontraktsvillkor (§1) som beskriver skyldigheten att respektera mänskliga rättigheter, arbetares rättigheter, miljöskydd och anti-korruption i enlighet med följande:

- FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna
- ILO:s åtta kärnkonventioner om tvångsarbete, barnarbete, diskriminering och föreningsfrihet samt organisationsrätt (nr 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138 och 182)
- FN:s barnkonvention, artikel 32
- det arbetarskydd och den arbetsmiljölagstiftning som gäller i landet där hela eller delar av [varan/tjänsten] framställs
- den arbetsrätt, inklusive regler om lönevillkor, och det socialförsäkringsskydd som gäller i tillverkningslandet där hela eller delar av [varan/tjänsten] framställs
- den miljöskyddslagstiftning som gäller i landet där hela eller delar av [varan/tjänsten] framställs, samt
- FN:s konvention mot korruption

¹ <http://www.xn--hllbarupphandling-8qb.se/component/phocadownload/file/106-formulaer-foer-egenrapportering>

² <http://www.xn--hllbarupphandling-8qb.se/om-oss/11-om-oss/95-nationella-kansliet>

Tillträde till produktionsanläggningar

Rutinkrav

Leverantören ska möjliggöra för den upphandlande myndigheten att själv eller genom ombud utföra revisioner hos leverantören och/eller hos dess underleverantörer för att säkerställa att leverantören uppfyller sitt åtagande enligt punkt 1 och 2 och att de Grundläggande Villkoren i övrigt efterlevs. Leverantören ska i samband med revision tillhandahålla de uppgifter och den dokumentation som behövs för att kontrollera att de Grundläggande Villkoren efterlevs.

Generell vägledning

Leverantören ska lämna beställaren tillträde till produktionsanläggningar i leveranskedjan för produkter/tjänster, så att beställaren kan utföra revisioner. Om anläggningen drivs av en leverantör eller underleverantör kan faktorer som inflytande, relationer, konkurrens m.fl. hindra tillträdet. Detta bör beaktas vid bedömning av efterlevnaden.

Kan företaget lämna tillträde till dess egna produktionsanläggningar, som är aktuella för de produkter/tjänster som är föremål för uppföljningen, i de fall den upphandlande myndigheten beslutar att genomföra en på-plats-revision?

Dokumentation	Uppfyller krav	Uppfyller ej krav: exempel
	Leverantören bekräftar att tillträde vid begäran kan beviljas till företagets egna anläggningar.	<ul style="list-style-type: none"> Leverantören kan inte bekräfta att tillträde kan beviljas till företagets egna anläggningar. Leverantören kan till exempel bekräfta att tillträde kan beviljas till vissa anläggningar, men inte alla.

Kan företaget möjliggöra tillträde till leverantörers och underleverantörers produktionsanläggningar, med anknytning till de produkter/tjänster som är föremål för uppföljningen, i de fall den upphandlande myndigheten beslutar att genomföra en på-plats-revision?

Dokumentation	Uppfyller krav	Uppfyller ej krav: exempel
Leverantören kan antingen uppvisa avtalsvillkor eller andra överenskommelser mellan dem och övriga leverantörer som säkerställer tillträde.	Leverantören bekräftar att tillträde kan beviljas till leverantörerna eller underleverantörernas anläggningar. Leverantören kan antingen bekräfta detta för de utvalda produkterna/tjänsterna eller presentera en skriftlig rutin som visar att detta krav kontinuerligt inkluderas i deras avtal. Eventuellt behöver hänsyn tas till köpkraft och inflytandesfär vid bedömning av leverantörens möjligheter i denna fråga.	<ul style="list-style-type: none"> Leverantören kan inte bekräfta att tillträde kan beviljas till anläggningarna. Leverantören kan till exempel garantera tillträde i det första ledet, men inte längre ner i leveranskedjan. Ett annat scenario kan vara att leverantören kan lämna tillträde för vissa produkter men inte andra.

1. Policyåtagande

Rutinkrav

Leverantören ska ha antagit allmänt tillgänglig policy, beslutad av högsta ledningen, som innefattar ett åtagande att respektera Villkoren.

För att uppfylla det första rutinkravet (policyåtagande) ska leverantören ha antagit en policy som ska:

- minst omfattar de grundläggande villkoren,
- är fastställd på högsta nivå i företaget,
- är allmänt tillgänglig, till exempel på arbetsplatsen eller företagets webbplats.

Generell vägledning fråga 1.1 – 1.3

Leverantören måste till fullo uppfylla alla de krav som anges i frågorna 1.1–1.3. Om leverantören inte har något policyåtagande alls, och därmed inte uppfyller något av kraven enligt frågorna här nedan, ska det betraktas som en större avvikelse. Om leverantören uppfyller fråga 1.1 men inte 1.2–1.3 kan det betraktas som en avvikelse. Om leverantören till exempel har ett policyåtagande som har fastställts av högsta ledningen och är allmänt tillgängligt, men som inte omfattar samtliga ansvarsområden, kan det betraktas som antingen en större eller avvikelse. Detta kan exempelvis bero på huruvida de områden som saknas i policyn/policyerna är av särskild betydelse för branschen i fråga och de risker som kan kopplas till den. Om så är fallet kan det utgöra en stor avvikelse från kraven.

1.1 Har företaget ett skriftligt policyåtagande där det förbinder sig att respektera mänskliga rättigheter, arbetares rättigheter, miljölagstiftning och anti-korruption?

Dokumentation	Leverantören <u>ska</u> presentera en eller flera företagspolicier.		
	<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="805 1361 1117 1411">Uppfyller krav</th> <th data-bbox="1125 1361 1520 1411">Uppfyller ej krav: exempel</th> </tr> </thead> </table>	Uppfyller krav	Uppfyller ej krav: exempel
Uppfyller krav	Uppfyller ej krav: exempel		
<p>Leverantören har en eller flera policier som omfattar mänskliga rättigheter, arbetares rättigheter, miljölagstiftning och anti-korruption. Be vid behov leverantören att tydligt ange de olika områdena, då dessa ibland kan vara svåra att urskilja. Det är viktigt att säkerställa att alla ansvarsområden omfattas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Leverantören har inga policier, eller så saknas de större risker som är förknippade med branschen i policyn/policyerna. • Leverantören har en eller flera policier, men alla ansvarsområden omfattas inte • Policyerna är bristfälliga (dvs. att endast energi är med i miljöpolicyn, eller endast diskriminering av anställda i arbetarnas rättigheter) • Tillämpning förekommer, men den fastställs inte i policyformat – den kan ingå i exempelvis en personalhandbok (dvs. gåvor, diskriminering etc.), som snarare utgör riktlinjer än en policy. 		

1.2 Har policyåtagandet fastställts av högsta ledningen?

Dokumentation	Om policyn/policyerna inte har undertecknats av ledningens representanter (bevis kan i så fall inhämtas från dessa dokument), kan leverantören till exempel visa upp dokumentation i form av ett protokoll från ett ledningsmöte eller ett yttrande från företagets VD där denne intygar att policyn har fastställts.		
	<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="805 1897 1117 1946">Uppfyller krav</th> <th data-bbox="1125 1897 1520 1946">Uppfyller ej krav: exempel</th> </tr> </thead> </table>	Uppfyller krav	Uppfyller ej krav: exempel
Uppfyller krav	Uppfyller ej krav: exempel		
<p>Policyn/policyerna har fastställts av högsta ledningen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Policyn/policyerna har inte fastställts av högsta ledningen. 		

Leverantören hävdar att policyn/policyerna har fastställts av högsta ledningen, men kan inte påvisa det genom en underskrift eller på annat sätt.

1.3 Är policyåtagandet allmänt tillgängligt?

Dokument Leverantören ska presentera policyn på en webbplats eller via andra tillgängliga kanaler, i en broschyr eller annan publikation, eller kunna visa att den är synlig i en reception eller på en annan allmänt tillgänglig plats.

Uppfyller krav

Policyåtagandet är allmänt tillgängligt.

Uppfyller ej krav: exempel

- Policyåtagandet finns men är inte lättillgängligt för externa aktörer. Till exempel kan policyn finnas, men det är oklart hur aktörerna ska kunna få tag i policyn/policyerna.
- Policyåtagandet är inte tillgängligt för externa aktörer.

2. Vidareförmedling av policyåtagandet

Rutinkrav

Leverantören ska ha antagit rutiner för att vidareförmedla åtagandet att respektera Villkoren i den egna verksamheten och i leveranskedjan.

För att uppfylla det andra rutinkravet (vidareförmedling av policyåtagandet) ska leverantören:

- delge åtagandet till anställda inom företaget,
- skriftligen vidareförmedla åtagandet att respektera Villkoren till de leverantörer som den har kontraktsförhållande med (1:a ledet),
- redogöra för hur den säkerställer att Villkoren vidareförmedlas från leverantörer som den har kontraktsförhållande med (1:a ledet), vidare i leveranskedjan.

Generell vägledning fråga 2.1 – 2.3

Den första frågan i det här avsnittet rör företagets egen personal, medan de efterföljande två avser företagets kommunikation i leveranskedjan. Det finns inget direkt samband mellan frågorna, så de kan bedömas var för sig. Leverantören måste dock leva upp till kraven i alla frågorna för att helt uppfylla rutinkravet.

Bedömningsmall fråga 2.1 – 2.3

2.1 Har policyåtagandet kommunicerats till anställda inom företaget som är involverade i utförandet av kontraktet?

Dokument Leverantören kan till exempel visa skärmar eller anslagstavlor där informationen offentliggörs, material som delas ut till personalen (exempelvis en personalhandbok), den plats där information brukar publiceras på företagets hemsida/intranät, rutiner för nyanställda, protokoll från utbildningar etc.

Uppfyller krav

De av företagets anställda som deltar i utförandet av kontraktet har aktivt informerats om policyåtagandet. Observera att det inte räcker med att

Uppfyller ej krav: exempel

- Exempelvis kan information finnas tillgänglig, men de anställda har inte aktivt informerats om policyåtagandet.

informationen finns tillgänglig för de anställda, utan de ska aktivt informeras om policyn/policyerna via utbildning (även online), möten eller liknande.

- Ingen information finns tillgänglig för de anställda om policyn/policyerna eller så är informationen svår att hitta för de anställda.

2.2 Har företaget en rutin för att skriftligen kommunicera policyåtagandet till leverantörer i leveranskedjans första led?

Dokumentation Leverantören ska redogöra för de skriftliga avsnitt som inkluderas i deras kontrakt eller bilagor (till exempel en signerad uppförandekod). Har leverantören en skriftlig rutin där berörd personal informeras om när sådana kontraktsvillkor ska ingå? Be om möjligt leverantören visa ett leverantörskontrakt som avser de utvalda produkterna, för att säkerställa att rutinen tillämpas i praktiken.

Uppfyller krav

Leverantören vidareförmedlar kravet att respektera de grundläggande villkor som beskrivs i policyåtagandet till sina leverantörer via sina kontraktsvillkor, en undertecknad uppförandekod eller liknande. Leverantören behöver inte vidareförmedla kraven till alla leverantörer som är delaktiga i utförandet av kontraktet, men bör i så fall visa på vilket sätt kraven inkluderas baserat på risk.

Uppfyller ej krav: exempel

- Till exempel kan leverantören kommunicera skyldigheten att respektera de grundläggande villkoren verbalt eller via mer informella kanaler som e-post och liknande.
- Leverantören vidareförmedlar inga krav alls.

2.3 Kommunicerar företaget policyåtagandet till aktörer bortom det första ledet i leveranskedjan?

Dokumentation Leverantören ska visa hur man uttrycker sig i kontrakt eller liknande för att säkerställa att kraven vidareförmedlas.

Uppfyller krav

I leverantörens kontraktsvillkor, uppförandekod eller liknande (beroende på svaret i fråga 2.1) står det att deras leverantörer i sin tur är skyldiga att vidareförmedla samma eller liknande krav till sina leverantörer.

Uppfyller ej krav: exempel

- Leverantören kräver inte av sina leverantörer att de ska förmedla kraven vidare i leveranskedjan.
- Leverantören har till sina leverantörer, verbalt eller via mer informella kanaler, kommunicerat att kraven ska vidareförmedlas i leveranskedjan.

3. Ansvarsfördelning

Rutinkrav

Leverantören ska ha utsett ansvarig på ledningsnivå som ansvarar för efterlevnaden av Villkoren

För att uppfylla det tredje rutinkravet (ansvarsfördelning) ska leverantören:

- ha utsett en eller flera personer på ledningsnivå som är ytterst ansvariga för frågor som rör Villkoren,
- ha tydliggjort vad ansvaret innebär.

Generell vägledning fråga 3.1

Ett samarbete mellan Sveriges landsting och regioner _____

Stockholm • Uppsala • Sörmland • Östergötland • Jönköping • Kronoberg • Kalmar • Blekinge • Skåne • Halland • Västra Götaland
Värmland • Örebro • Västmanland • Dalarna • Gävleborg • Västernorrland • Jämtland • Västerbotten • Norrbotten • Gotland

Rutinkravet syftar till att säkerställa att leverantören har förordnat ansvaret på ledningsnivå i företaget. Det är även viktigt att leverantören har fastställt vad ansvaret innebär, så att det inte bara är en symbolisk roll. Informationen är också användbar för regionerna ifall en situation uppstår rörande kontraktsvillkoren, uppförandekoden för leverantörer eller andra hållbarhetsrelaterade frågor.

Har företaget utsett en eller flera personer på ledningsnivå som är ytterst ansvarig för efterlevnad av policyåtagandet?

Dokument Leverantören ska redogöra för en företags- eller verksamhetsstruktur som klargör vilken den högsta nivån är med ansvar att säkerställa att policyåtagandet efterlevs. Leverantören ska även visa en rollfördelning över vilken ledningsfunktion som har detta ansvar och vad ansvaret innebär.

Uppfyller krav

Leverantören lämnar ut kontaktuppgifter till (eller anger position/roll för) den person/de personer som har ansvar för att policyåtagandet efterlevs och kan visa att ansvaret omfattar alla de områden som ingår i kraven, däribland mänskliga rättigheter, arbetares rättigheter, miljöskydd och anti-korruption. Personen ska inneha en position på ledningsnivå i företaget. Leverantören kan hänvisa till en person med ansvar på både lokal och global nivå, eller endast på lokal nivå (endast global nivå räcker inte).

Uppfyller ej krav: exempel

- Ingen ansvarig person på ledningsnivå har utsetts.
- Ansvaret omfattar till exempel inte alla ansvarsområden, eller så finns ansvaret inte på lämplig nivå inom företaget.

4. Riskanalys

Rutinkrav

Leverantören ska ha antagit rutiner för att regelbundet genomföra riskanalyser, det vill säga identifiera och prioritera aktuella och potentiella risker för brister i efterlevnaden av Villkoren, innefattande en kartläggning av leveranskedjan med särskild hänsyn till högriskverksamheter.

För att uppfylla det fjärde rutinkravet (riskanalys) ska leverantören:

- redogöra för de identifierade riskerna för de varor eller tjänster som omfattas av kontraktet,
- kartlägga leveranskedjan med särskild hänsyn till högriskverksamheter,
- redogöra för hur den identifierar aktuella och potentiella risker i leveranskedjan avseende Grundläggande Villkorens efterlevnad,
- redogöra för hur den prioriterar sina risker utifrån allvarlighetsgrad.

Generell vägledning fråga 4.1 – 4.3

I fråga 4.1 ska leverantören ange vilka risker som identifierats för en utvald produkt, produktkategori eller tjänst. Här ombeds företaget helt enkelt att beskriva risken, inte den metod som har använts för att identifiera risken. Den metod som företaget använder för att identifiera risker ska beskrivas i fråga 4.2. I fråga 4.3 ska leverantören beskriva hur man säkerställer att man fokuserar på de mest framträdande riskerna, dvs. utifrån vilka faktorer man prioriterar risker. Frågorna hänger samman, och om svaren på fråga 4.2 och 4.3 inte uppfyller kravet kan det leda till att svaret på fråga 4.1 inte heller uppfyller kravet. Och om riskanalysen i fråga 4.1 är bristfällig kan det innebära att rutinen i fråga 4.2 inte är tillämpningsbar eller otillräcklig. Syftet med fråga 4.2 och 4.3 är att bedöma huruvida den riskanalys som beskrivs i 4.1 är tillförlitlig, dvs. huruvida riskerna har identifierats genom en lämplig, relevant, målinriktad och proportionerlig rutin.

Det är av yttersta vikt att säkerställa att leverantören har beaktat alla led i leveranskedjan då risken identifieras. Tillvägagångssätten för att kartlägga leveranskedjan och identifiera risker kan emellertid variera. Detta tas upp i fråga 4.1.1, där leverantören ska beskriva hur leveranskedjan har kartlagts. Eftersom leveranskedjor kan vara enormt komplexa på global nivå, kan leverantören dessutom behöva identifiera vilka huvudprocesser i leveranskedjan som man fokuserar på i sin riskanalys. Det är dock viktigt att de processer/led där risken är hög inkluderas i analysen. Till exempel:

En grossist inom IT vet att den som tillverkar den PC som är föremål för uppföljning har tillverkning i Kina. Grossisten känner till vad fabriken heter och var den ligger och utför regelbundna revisioner på denna anläggning. De vet att det just på denna fabrik har förekommit vissa brott mot arbetarnas rättigheter och fabriken betraktas därför som en högriskverksamhet. Längre bak i leveranskedjan blir det mer komplicerat då många komponenter läggs till datorn. Men leverantören kan identifiera några huvudkomponenter som kan utgöra en särskild risk, som till exempel elektronik och plaster. Även om man inte känner till komponenternas exakta ursprung, kan en riskanalys utföras och lämpliga åtgärder vidtas för att öka riskmedvetenheten (och för att hantera risker). Inom elektronik är det exempelvis allmänt känt att konfliktmineraler eventuellt används. Konfliktmineraler hämtas vanligtvis från Centralafrika. Om leverantören känner till detta finns det flera åtgärder som man kan vidta, utifrån den information som finns tillgänglig.

Exempel på riskanalys för bekräftade/obekräftad risk

Figuren nedan är en illustration av en fiktiv riskanalys. Figuren syftar till att exemplifiera en riskanalys som består av bekräftad risk, obekräftad risk och de åtgärder som kan vidtas för att öka riskmedvetenhet,

Leveranskedja: huvudsakliga led/processer	Bekräftade risker	Obekräftade risker	Åtgärder för ökad riskmedvetenhet (samt riskhantering)
Avfall/återvinning (leverantör)		<i>Illegal dumpning</i>	<i>Ta ägarskap över återvinningstjänster eller öka kontroll av tjänst</i>
Användning (konsument)		<i>Användarrisker</i>	<i>(riskhantering)</i>
Marknadstillträde (grossist)	<i>Lagar, regleringar, distribution, marknadsföring</i>		<i>(riskhantering)</i>
Paketering/transport (varumärkesägare)	<i>Utsläpp, material, transport</i>		<i>Kontroll av efterlevnad</i>
Sluttillverkning (förstaledsleverantör)	<i>Revisioner har visat kränkningar av arbetares rättigheter</i>		<i>Kontroll av efterlevnad</i>
Komponenttillverkning (andraledsleverantör)		<i>Risk & ursprung okänd. Potentiella risker innefattar kränkningar av mänskliga och arbetares rättigheter, miljörisker och korruptionsrisker</i>	<i>Spåra leveranskedjan steg för steg; ökat samarbete och transparent i leveranskedjan; branschinitiativ</i>
Plast (under leverantör)	Elektronik (under leverantör)		
Olja, kol (råmaterial)	Mineraler (råmaterial)	<i>Känd risk, exakt ursprung obekräftad: konfliktmineraler, (människorättsrisk...) oljeutvinning (miljörisk...)</i>	<i>Gå med i branschinitiativ eller liknande som syftar till att identifiera/adressera risker; köp certifierat; utforska hållbara alternativ</i>

Följande frågor kan vara ett stöd för revisorn i denna bedömning:

- Har företaget identifierat några risker inom den egna verksamheten, däribland de produktionsanläggningar som ligger under moderbolaget, koncernens etc. jurisdiktion?
- Har företaget bedömt om någon av dess affärspartners eller andra leverantörer/aktörer i leveranskedjan riskerar att bryta mot några av de grundläggande rättigheterna och skyldigheterna?
- Finns det några kända produkt/branschrisker för produkten i fråga?
- Har hela leveranskedjan beaktats vid identifiering av risker eller har den endast gjorts baserat på kunskap om förstaledsleverantörer?
- Har företaget bedömt vilka aktörer som skulle kunna påverkas av företagets verksamhet eller dess affärspartners/leverantörers verksamhet till följd av utförandet av kontraktet?

Ett samarbete mellan Sveriges landsting och regioner _____

Stockholm • Uppsala • Sörmland • Östergötland • Jönköping • Kronoberg • Kalmar • Blekinge • Skåne • Halland • Västra Götaland
Värmland • Örebro • Västmanland • Dalarna • Gävleborg • Västernorrland • Jämtland • Västerbotten • Norrbotten • Gotland

- Samarbetar företaget med affärspartners eller andra externa aktörer för att kunna identifiera risker i leveranskedjan som har betydelse för utförandet av kontraktet?
- Om företaget fokuserar på geografiska hänsyn i sin riskanalys, med hjälp av vilka källor fastställer man då risken för dessa geografiska hänsyn?
- Har företaget en rutin för att få information om aktuell lagstiftning i de länder där de har produktion?

4.1 Har företaget identifierat några risker inom den egna verksamheten och/eller i leveranskedjan för de produkt(er)/tjänst(er) som är föremål för uppföljningen (se s. 1)?

Dokumentation Leverantören ska kunna visa upp en utförd riskanalys för produkten/produktkategorin/tjänsten i fråga. Se till att fråga/kontrollera när riskanalysen senast uppdaterades för att säkerställa dess relevans. Riskanalysen bör vara utförd skriftligen.

Uppfyller krav

Företaget uppger riskerna för den allvarligaste negativa påverkan som företagets verksamhet eller affärsförbindelser (leveranskedja) kan orsaka, bidra till eller kopplas till. För produkten/produktkategorin/tjänsten ifråga. För att fastställa huruvida företagets riskanalys omfattar de allvarligaste effekterna bör revisorn titta på huruvida risker i hela leveranskedjan beaktats. Det är även viktigt att revisorn fastställer huruvida riskanalysen tar upp allmänt kända allvarliga risker (utifrån etablerade källor) för den specifika branschen/varan (kan grundas på tillgänglig offentlig information om risker för den särskilda varan/branschen, experter, NGO:er, aktörer). Det är viktigt att säkerställa att alla områden av villkoren (mänskliga rättigheter, arbetares rättigheter, miljöskydd och anti-korruption) har tagits med i analysen. Huruvida leverantören uppfyller kraven enligt fråga 4.1 beror även på svaren på frågorna 4.2-4.3.

Uppfyller ej krav: exempel

- Leverantören har inte utfört några riskanalyser för produkten/produktkategorin/tjänsten, eller den metod som riskanalyser utförs med är otillräcklig (se fråga 4.2). Om leverantören inte är fullständigt transparent när det gäller riskerna, kan även det betraktas som en större avvikelse från kravens efterlevnad.
- Företaget uppfyller exempelvis kraven delvis om man utfört riskanalyser men riskanalysen inte omfattar hela leveranskedjan eller de allvarligaste riskerna.

Ett annat scenario kan vara att leverantören har utfört en analys avseende till exempel arbetsrättsrisker och miljörisker men inte risker rörande mänskliga rättigheter eller korruption.

4.1.1 Har företaget kartlagt leveranskedjan för att identifiera de risker som ni har redogjort för i fråga 4.1?

Dokumentation Leverantören kan lämna in detta i skriftlig form eller redogöra för det i ett samtal. Det är dock viktigt att leverantören kan beskriva de åtgärder som vidtas för ökad spårbarhet och därigenom riskmedvetenhet, i de fall leveranskedjan inte har kartlagts i sin helhet. Detta tillvägagångssätt kan förekomma i en skriftlig rutin, protokoll från möten med leverantörer, kontraktsklausuler eller annat. Beroende på omständigheterna kan det även räcka med en muntlig presentation av de åtgärder som vidtas. Men det är viktigt att säkerställa att leverantören inte avsägar sig ansvaret för att identifiera risker bara för att de inte kan kartlägga hela leveranskedjan. Leverantören har en skyldighet att vara medveten om de risker som är förknippade med de produkter de erbjuder och bör därför sträva efter att känna till alla risker.

Uppfyller krav

Leverantören kan uppfylla kraven oavsett om leveranskedjan är helt eller delvis kartlagd. Revisorns bedömning bör grunda sig på huruvida företagets ansträngningar är rimliga utifrån dess förutsättningar och/eller inflytande. Allvarlighetsgraden hos riskerna i leveranskedjan utgör också en bedömningsfaktor, eftersom leverantören i vissa fall måste ha kartlagt de anläggningar där risken är särskilt hög för att kunna hantera risker.

I en del fall kan leveranskedjan vara mycket komplex och det kan därför vara svårt för leverantören att kartlägga alla underleverantörer. I dessa fall bör revisorn bedöma huruvida företaget har kartlagt de huvudsakliga processerna/leden i leveranskedjan, med särskild hänsyn till de led där allvarlig risk är mest förekommande.

Uppfyller ej krav: exempel

- Leverantören uppfyller inte kraven om man inte har kartlagt leveranskedjan och inte kan visa att man har vidtagit några åtgärder eller har planerat några insatser för att öka transparensen och riskmedvetenheten.
- Ett annat scenario kan vara att leverantören inte har kartlagt de led där allvarlig risk är mest förekommande.
- Leverantören kan delvis uppfylla kraven i de fall där företaget endast har kartlagt delar av leveranskedjan och inte kan uppvisa någon handlingsplan för hur man ska öka spårbarheten.
- Ett annat scenario kan vara att leverantörens initiativ till att öka transparensen är otillräckliga utifrån dess inflytande och köpkraft.

För att uppfylla kraven (i de fall då inte alla nödvändiga led har kartlagts) ska leverantören kunna visa vilka åtgärder som vidtas för att fortlöpande öka spårbarheten i leveranskedjan.

4.2 Har företaget en allmän rutin för att identifiera risker för brott mot mänskliga rättigheter, arbetares rättigheter, miljöskydd och anti-korruption i den egna verksamheten och i leveranskedjan?

Dokumentation

Leverantören bör kunna visa upp en skriftlig rutin för riskidentifiering, där man redogör för vilka huvudfaktorer som används för att fastställa risker. Rutinen bör även redogöra för vilken person som är ansvarig för att identifiera risker, liksom när och hur ofta riskanalyser bör utföras. Om leverantören inte vill visa upp själva rutinen kan den beskrivas med hjälp av en Powerpointpresentation eller liknande (full transparens ska dock uppmuntras).

Uppfyller krav

För att uppfylla kraven bör företagets riskanalys omfatta:

- Alla typer av risker (som beskrivs i de grundläggande villkoren), däribland mänskliga rättigheter, arbetares rättigheter, miljöskydd och anti-korruption.
- Förutom den egna verksamheten även hela leveranskedjan och alla andra verksamheter eller enheter som är kopplade till företagets verksamhet, produkter eller tjänster. Att hela leveranskedjan innefattas innebär att man ska identifiera de led i leveranskedjan där risken är allvarligast, oavsett var i leveranskedjan risken återfinns.
- De individer eller grupper som kan påverkas till följd av dessa verksamheter och förbindelser, däribland företagets egna anställda och inhyrd personal samt anställda och inhyrd personal hos företag som bidrar till utförandet av kontraktet. Riskidentifieringen bör också omfatta andra grupper som direkt påverkas av företagets egen verksamhet eller dess affärsförbindelser. Vissa grupper kan vara särskilt sårbara vid påverkan under vissa förhållanden, till exempel ursprungsbefolkning, barn, kvinnor eller etniska grupper.

Riskidentifieringsprocessen ska omfatta:

- Förbindelser med interna och externa aktörer och/eller inhämtad information om risker från etablerade källor
- Löpande inhämtning av information för att hålla sig underrättad om risker inom särskilda branscher, för specifika produkter eller geografisk lokalisering
- En ansvarsfördelning som säkerställer att riskanalyser utförs kontinuerligt
- Information om när analyser bör utföras.

I de fall där riskanalyser utförs på global nivå bör revisorn, förutom den ovan nämnda informationen, se till att det finns regelbundna och etablerade informationsflöden mellan den globala nivån inom företaget och den lokala nivån, som säkerställer att information om risker för de produkter som säljs till regioner inhämtas och hanteras av avtalsparten.

Uppfyller ej krav: exempel

- Leverantören har ingen rutin för att identifiera risker, eller rutinen är bristfällig.
- Leverantören har en riskidentifieringsprocess som omfattar vissa risker men inte alla (till exempel miljörisker och brott mot arbetsrätten, men inte brott mot mänskliga rättigheter eller anti-korruption)
- Leverantören har en rutin för att identifiera risker i det första ledet/leden i leveranskedjan, men inte i hela leveranskedjan
- Leverantören utför riskanalyser vid ett visst tillfälle, men inte har en rutin för att löpande inhämta ny information om risker.
- Leverantören har inte delegerat ansvaret för att utföra riskanalyser inom företaget.

4.3 Har företaget en allmän rutin för att prioritera risker för brott mot mänskliga rättigheter, arbetares rättigheter, miljöskydd och anti-korruption i den egna verksamheten och i leveranskedjan?

Dokumentation

Leverantören ska kunna visa upp en skriftlig rutin för riskprioritering, där man redogör för vilka huvudfaktorer som används för att fastställa den negativa påverkan som är mest allvarlig.

Ett samarbete mellan Sveriges landsting och regioner _____

Stockholm • Uppsala • Sörmland • Östergötland • Jönköping • Kronoberg • Kalmar • Blekinge • Skåne • Halland • Västra Götaland
Värmland • Örebro • Västmanland • Dalarna • Gävleborg • Västernorrland • Jämtland • Västerbotten • Norrbotten • Gotland

Uppfyller krav

Företaget har en rutin för att prioritera den eventuella negativa påverkan som skulle vara allvarligast. För att uppfylla kravet ska rutinen för riskprioritering vara i linje med ett internationellt erkänt ramverk, såsom FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter eller liknande. Prioritering kan ske utifrån flera olika aspekter, till exempel:

- hur allvarlig påverkan skulle vara
- hur utbredd påverkan skulle vara
- hur svårt det skulle vara att återställa påverkan
- hur sannolika riskerna är

Uppfyller ej krav: exempel

- Leverantören har ingen rutin för att säkerställa att man fokuserar på den negativa påverkan eller de risker som är allvarligast.
- Leverantören uppmärksammar de allvarligaste riskerna, men inte har någon metod för att säkerställa att åtgärderna fokuseras på den negativa påverkan som är mest allvarlig. Leverantören kan exempelvis även fokusera på den negativa påverkan som är mest allvarlig på ett område (till exempel arbetares rättigheter) men inte på andra områden (till exempel korruption).

5. Uppföljning av efterlevnad

Rutinkrav

Leverantören ska ha antagit rutiner för att regelbundet följa upp efterlevnad av Villkoren.

För att uppfylla det femte rutinkravet (uppföljning av efterlevnad) ska leverantören:

- redogöra för vilka aktiviteter som har vidtagits för att identifierade risker i den egna verksamheten och i leveranskedjan avseende de varor och tjänster som omfattas av kontraktet,
- redogöra för hur systematisk uppföljning av att de Grundläggande Villkoren efterlevs i den egna verksamheten och i leveranskedjan, exempelvis hur urvalet sker av vilka leverantörer och underleverantörer som följs upp med hänsyn till de identifierade riskerna.

Generell vägledning fråga 5.1 – 5.2

Den första frågan i det här avsnittet rör faktisk riskhantering för en produkt/tjänst. Fråga 5.2 syftar till att undersöka leverantörens rutin för riskhantering, för att säkerställa att företaget regelbundet kommer att hantera och kontrollera risker i leveranskedjan. De två frågorna hänger ihop och bör bedömas samtidigt. Den första frågan visar huruvida och hur leverantören tillämpar rutinen i praktiken. Den andra frågan rör leverantörens allmänna rutiner och garanterar kontinuitet och att man är proaktiv.

Bedömningsmall fråga 5.1 – 5.2

5.1 Hanterar företaget aktivt de identifierade riskerna som ni presenterat i ert svar på fråga 4.1?

Dokumentation

Leverantören ska redogöra för vilka aktiviteter som har utförts/är planerade för produkten/tjänsten i fråga. Leverantören kan till exempel visa revisionsrapporter, protokoll från utbildningar eller mötesprotokoll. De kan även visa upp en aktivitetslogg eller en plan för framtida aktiviteter. I vissa fall kanske leverantören kan redogöra för en handlingsplan utan att ha ett skriftligt dokument för den (exempelvis mindre leverantörer). Kan leverantören ge några specifika exempel som visar hur alla viktiga frågor, som identifierats för den utvalda produkten/tjänsten, följs upp på ett effektivt sätt?

Uppfyller krav

Leverantören visar upp en tydlig handlingsplan för att hantera/följa upp efterlevnad av villkoren för de utvalda produkterna. De aktiviteter som leverantören genomför kan variera beroende på risktyp och var i

Uppfyller ej krav: exempel

- Riskerna hanteras inte.

leveranskedjan risken är hög. Leverantören ska helst kunna visa rapporter eller protokoll från genomförda aktiviteter. För att uppfylla kraven ska handlingsplanen/de genomförda aktiviteterna återspegla produktens/tjänstens risknivå. Aktiviteterna ska genomföras för/inriktas på de led där hög risk har identifierats, oavsett var i leveranskedjan den finns.

Leverantören kan uppfylla kraven trots att inga aktiviteter har genomförts för den utvalda produkten/tjänsten. I så fall måste leverantören kunna redogöra för varför man har prioriterat insatser på annat håll baserat på risk. Detta ska förevisas i fråga 5.2.

- Leverantören hanterat/följer upp vissa risker men inte andra. Ett annat scenario är att leverantören har fastställt en plan för att följa upp efterlevnaden men ännu inte har genomfört några aktiviteter.

5.2 Har företaget en allmän rutin för att kontrollera efterlevnad av ert policyåtagande i den egna verksamheten och i leveranskedjan?

Dokumentation Leverantören ska kunna visa upp en skriftlig rutin för hantering/uppföljning av risker som innehåller information om när, var och hur ofta aktiviteter genomförs. I vissa fall kan leverantörer ha olika rutiner för olika delar av verksamheten (egna/externa varumärken) eller olika rutiner för den egna verksamheten och leveranskedjan. Revisorn ska se till att alla dokument som finns blir granskade. Om leverantören inte vill visa upp själva rutinen kan den beskrivas med hjälp av en Powerpointpresentation eller liknande (full transparens ska dock uppmuntras).

Uppfyller krav

För att uppfylla kraven bör företagets processer för att hantera/följa upp risker omfatta:

- När och var aktiviteter genomförs baserat på risk
- Vilka sorts aktiviteter som genomförs för olika scenarier (självskattning, revisioner, kapacitetsbyggande, partnerskap, branschinitiativ, dialog, initiativ mellan flera aktörer). Aktivitetens karaktär och omfattning bör återspegla den risknivå som har identifierats

Vilken sorts aktivitet som genomförs kan bero på omständigheterna. Hur hög transparens/ mognadsgraden är i branschen, hur stor köpkraften är eller hur relationerna till aktörer i leveranskedjan ser ut, till exempel, kan påverka vilka aktiviteter som är lämpliga att genomföra. Observera att brist på köpkraft inte innebär att leverantören inte har ett ansvar att följa upp och hantera risker, men det kan ha betydelse för vilken sorts aktiviteter som genomförs.

Leverantören ska redogöra för hur de aktiviteter som genomförs uppnår syftet att minska riskerna. Leverantören bör kunna visa resultatexempel, dvs. att aktiviteterna på ett effektivt sätt minskar fastställda risker (kan förevisas i fråga 5.1)

Det är ganska vanligt att leverantörer (särskilt grossister) hanterat risker i sitt första led och därefter lägger ansvaret för att hantera risker i resten av leveranskedjan på sina leverantörer i första ledet. Om så är fallet ska leverantören ha en tydlig rutin för att hämta information från sina förstaledsleverantörer om deras aktiviteter och strategier för riskuppföljning. Leverantören måste också jämföra dessa med sin egen riskanalys för att säkerställa att alla risker hanteras. Leverantören kan behöva göra ytterligare uppföljning. I dessa fall är det viktigt att revisorn tittar på informationsflödet mellan företaget och leverantören, för att säkerställa att avtalsparten tar ansvar för riskerna och för riskminskningsprocessen.

I de fall där riskhantering sköts på global nivå bör revisorn, utöver det som nämns ovan, säkerställa att det finns regelbundna och etablerade

Uppfyller ej krav: exempel

- Leverantören har ingen rutin för att hantera eller följa upp risker.
- Det räcker inte att leverantören endast följer upp förstaledsleverantörer. Om så är fallet ska det betraktas som en avvikelse.
- Leverantören kan till exempel ha en avvikelse om det finns en rutin som behöver uppdateras. Leverantören kan exempelvis ha en rutin som inte helt säkerställer att allvarliga risker hanteras. Dessutom kanske leverantören tillämpar rutinerna på vissa produkter men inte andra.
- Det räcker inte att leverantören endast följer upp förstaledsleverantörer. Om så är fallet ska det betraktas som en avvikelse.
- Ett annat scenario kan vara att de aktiviteter som genomförs inte är effektiva i praktiken. Det kan även vara så att leverantören har genomfört aktiviteter sporadiskt och inte tar itu med risker på ett metodiskt sätt.

informationsflöden mellan företagets globala och lokala nivåer, för att säkerställa att det lokala bolaget, dvs. avtalsparten, känner till vilka aktiviteter för riskhantering som genomförs för de produkter som levereras till Sveriges regioner och landsting.

6. Hantering av avvikelser

Rutinkrav

Leverantören ska ha antagit rutiner för att omedelbart vidta åtgärder för att förhindra och begränsa brister i efterlevnaden av Villkoren, samt för att vidta rättelse vid identifierade brister.

För att uppfylla det sjätte rutinkravet (hantering av avvikelser) ska leverantören:

- redogöra för om några avvikelser avseende de Grundläggande Villkorens efterlevnad har inträffat under avtalsperioden avseende de varor eller tjänster som omfattas av avtalet, och i så fall redogöra för hur dessa avvikelser har hanterats,
- redogöra för hur systematisk avvikelshantering sker i den egna verksamheten och i leveranskedjan med hänsyn till avvikelserns art och allvarlighetsgrad.

Generell vägledning fråga 6.1 – 6.2

Den första frågan ställs i syfte att ta reda på om några avvikelser har identifierats för de utvalda produkterna/tjänsterna. Denna fråga hänger ihop med fråga 5. Om leverantören har genomfört uppföljningsaktiviteter på lämpligt sätt, uppfyller leverantören kraven oavsett om man har upptäckt avvikelser eller inte. Men om leverantören uppger att man inte har identifierat några avvikelser och det finns risker enligt svaren på fråga 4:1, kan revisorn behöva ifrågasätta rutinen för riskuppföljning. Om leverantören uppger att avvikelser har identifierats ska man även uppge eller ge exempel på hur dessa åtgärdades och huruvida de har gottgjorts. Detta leder sedan till den andra frågan, där den allmänna rutinen för hantering av avvikelser ska beskrivas. Denna information är viktig för att beställaren ska känna till vilka åtgärder som vidtas ifall en kränkning inträffar i leverantörens egen verksamhet eller i leveranskedjan. Hur ser leverantörens åtgärdsplan ut, utifrån kränkningens allvarlighetsgrad? Varierar åtgärderna beroende på var i leveranskedjan kränkningen inträffar? Är företaget villigt att gottgöra de som har påverkats?

Bedömningsmall fråga 6.1 – 6.2

6.1 Har några avvikelser från policyåtagandet inträffat under kontraktets/kontraktens löptid och om så är fallet, hur har företaget åtgärdat avvikelserna?

Dokumentation

Leverantören kan visa upp revisionsrapporter, mötesprotokoll, incidentrapporter, utbildningsprotokoll eller liknande.

Uppfyller krav

Leverantören redogör för den påverkan som har skett, och ska då:

- Redogöra för vilka åtgärder som har vidtagits för att återställa situationen och eventuellt gottgöra de som har påverkats.

Eller så har företaget inte identifierat någon allvarlig påverkan, och ska då:

Uppfyller ej krav: exempel

- Leverantören är medveten om allvarliga avvikelser i den egna verksamheten eller i leveranskedjan, men har inte vidtagit några åtgärder för att återställa, kompensera eller gottgöra kränkningen.
- En avvikelse kan exempelvis innebära att leverantören har identifierat kränkningar, men inte vidtagit lämpliga åtgärder för att

Ett samarbete mellan Sveriges landsting och regioner _____

Stockholm • Uppsala • Sörmland • Östergötland • Jönköping • Kronoberg • Kalmar • Blekinge • Skåne • Halland • Västra Götaland
Värmland • Örebro • Västmanland • Dalarna • Gävleborg • Västernorrland • Jämtland • Västerbotten • Norrbotten • Gotland

- Kunna visa att de har vidtagit lämpliga åtgärder som innebär att de skulle ha kunnat hitta avvikelser om det hade funnits några (gå tillbaka till rutinkrav 5).

hantera och gottgöra dessa kränkningar (kan även utgöra en allvarlig avvikelse).

- Om leverantören uppger att inga avvikelser har upptäckts och revisorn kommer fram till att detta beror på bristfällig riskhantering, kommer detta att anges som en avvikelse i det femte rutinkravet (alltså inte i det sjätte rutinkravet).

6.2 Har företaget en allmän rutin för hantering av avvikelser i den egna verksamheten och i leveranskedjan?

Dokumentation

Leverantören ska kunna visa upp en skriftlig rutin för hantering av avvikelser. I vissa fall kan leverantörer ha olika rutiner för olika delar av verksamheten (egna/externa varumärken) eller olika rutiner för den egna verksamheten och leveranskedjan. Revisorn ska se till att alla dokument som finns blir granskade. Rutinen ska, såvida det inte finns särskilda omständigheter, vara skriftlig.

Uppfyller krav

För att uppfylla kraven ska företagets processer för att hantera avvikelser innehålla information om vilka åtgärder företaget vidtar ifall en kränkning inträffar, däribland:

- Hur avvikelsernas allvarlighetsgrad påverkar åtgärdsplanen (finns det en särskild rutin för nolltoleranskränkningar?)
- Huruvida rutinen skiljer sig åt beroende på var den inträffar (egen verksamhet/första ledet/leveranskedjan) och i så fall hur (exempelvis hur företaget agerar om en avvikelse upptäcks längre ner i leveranskedjan, eller vilka avvikelser som företaget har bidragit eller kan kopplas till)?
- Ansvarig person
- Förväntade tidsramar

Det är viktigt att rutinen omfattar avvikelsen ifråga och de aktörer som påverkas av avvikelsen, och inte bara rör interna företagsspecifika frågor.

Uppfyller ej krav: exempel

- Leverantören har ingen rutin för hantering av avvikelser i den egna verksamheten eller i leveranskedjan. Om leverantören har en rutin för att hantera avvikelser i sin egen verksamhet men inte i leveranskedjan, bör det ändå betraktas som en större avvikelse.
- Leverantören kan ha rutiner för att hantera avvikelser när det exempelvis gäller kvalitet. Processen för avvikelsehantering kan vara kopplad till denna process, men måste vara särskilt anpassad för de frågor som rör hantering av avvikelser.
- Leverantören kan till exempel ha en avvikelse om det finns en rutin men den är bristfällig. Leverantören kan exempelvis ha en och samma rutin oavsett hur kränkningen ser ut (det kanske inte finns en särskild rutin för nolltoleransavvikelser). Ett annat scenario kan vara att leverantören har en rutin, men den är inte skriftlig.
- Ännu ett scenario kan vara att rutinen inte innehåller information om vad företaget gör ifall avvikelser upptäcks längre ner i leveranskedjan.
- Leverantören kan ha rutiner för att hantera avvikelser när det exempelvis gäller kvalitet. Processen för avvikelsehantering kan vara kopplad till denna process, men måste vara särskilt anpassad för de frågor som rör hantering av avvikelser.